

Mag een school ook klein zijn?

Door: Chantal Broekhuis

In Den Haag wordt gewerkt aan het ombouwen van de kleinescholentoeslag. De bedoeling daarachter is op het eerste oog begrijpelijk. De regeling moet beter aansluiten op demografische krimp, personeelstekorten en financiële druk. De kleinescholentoeslag maakt plaats voor een dunbevolktheidstoelage.

De effecten hiervan blijven niet beperkt tot de schoolbegroting. In veel gemeentelijke integrale huisvestingsplannen wordt deze nu al zichtbaar. Gemeenten sturen steeds nadrukkelijker op schaalvergroting in bevolkte gebieden. Kleine scholen onder de opheffingsnorm komen niet langer in aanmerking voor vervanging van onderwijshuisvesting. Alleen in buitengebieden worden kleine scholen nog als noodzakelijk gezien, om onderwijs dicht bij huis bereikbaar te houden.

De omvang van een school wordt een bepalende factor in de inrichting van het onderwijs. Groot lijkt ook efficiënter, robuuster en beter organiseerbaar. Grote scholen kunnen vaak meer expertise bundelen, ondersteuning intern organiseren en zijn minder kwetsbaar bij ziekte of personeelwisselingen. Met een lerarentekort is dat een reëel voordeel. Ook is er meer ruimte voor specialisatie en een breder onderwijsaanbod.

Maar omvang heeft ook een keerzijde. Hoe groter de school, hoe lastiger het wordt om ieder kind echt te zien. Ouders geven in onderzoek aan dat zij juist waarde hechten aan kleinschaligheid, veiligheid en persoonlijke aandacht. Zij zoeken geen perfecte organisatie, maar een plek waar hun kind gekend wordt, waar lijnen kort zijn en waar vertrouwen vanzelfsprekend is. Dat gevoel van nabijheid laat zich moeilijk organiseren in grote structuren.

Dat spanningsveld zien we ook terug in de beweging richting inclusief onderwijs. De ambitie om het aantal kinderen in het gespecialiseerde onderwijs om te buigen naar regulier onderwijs vraagt om overzicht, rust en maatwerk. Dat lukt beter in kleinere, prikkelarme omgevingen dan in grootschalige settings waarin kinderen sneller opgaan in de massa. Tegelijkertijd hebben grotere scholen vaak juist meer ondersteunende expertise in huis. Inclusie vraagt om de juiste schaal op de juiste plek.

Op het gebied van onderwijshuisvesting wordt deze zoektocht steeds zichtbaarder. Er zijn gemeenten die terugkomen van grote multifunctionele accommodaties voor meer dan twee scholen. Niet alleen vanwege beheercomplexiteit, maar ook omdat is gebleken dat meer dan twee scholen onder één dak de vrijheid van onderwijs onder druk zet. Grote scholen domineren, kleinere verdwijnen. De keuzevrijheid voor ouders neemt hiermee af.

Het gesprek over de kleinescholentoeslag zou niet moeten blijven hangen in efficiëntie en schaalvergroting, maar zou moeten gaan over de schaal die goed en inclusief onderwijs mogelijk maakt dichtbij huis. Kwaliteit zit niet in aantallen, maar in balans, voldoende schaal om professionaliteit en ondersteuning te organiseren, en voldoende kleinschaligheid om kinderen echt te zien. Altijd vanuit wat kinderen nodig hebben, niet vanuit systeemdenken. Dus laat de kleinescholentoeslag bestaan voor scholen die het hiervoor nodig hebben. Want soms is klein, ook in stedelijk gebied, fijn.

